

1 Welke rechtsvormen kan een onderneming hebben?

Een rechtsvorm is de juridische huls van de onderneming. Het Nederlandse rechtssysteem kent verschillende rechtsvormen waarin een onderneming gedreven kan worden, te weten:

- eenmanszaak;
- vennootschap onder firma;
- maatschap;
- commanditaire vennootschap;
- besloten vennootschap;
- naamloze vennootschap;
- stichting;
- vereniging;
- coöperatie; en
- onderlinge waarborgmaatschappij.

Eenmanszaak

Bij een eenmanszaak is alleen de oprichter eigenaar van de onderneming. Denk bijvoorbeeld aan de klusjesman die een klusbedrijf heeft of een koerier met een eigen koeriersdienst. Hoewel de naam eenmanszaak erop lijkt te duiden dat de activiteiten door één persoon worden uitgevoerd, kan een eenmanszaak werknemers in dienst hebben. Een groot risico van deze rechtsvorm is dat de eigenaar ook in privé aansprakelijk is voor de schulden van de eenmanszaak. Een leverancier van het klusbedrijf of de leasemaatschappij die een bestelwagen aan de eenmanszaak ter beschikking heeft gesteld, kan zijn vordering dus verhalen op het privévermogen van de eigenaar van de eenmanszaak.

Vennootschap onder firma (VOF)

Een vennootschap onder firma heeft veel weg van de eenmanszaak, maar deze rechtsvorm wordt aangegaan als sprake is van een samenwerking tussen ten minste twee (rechts)personen (de zogenaamde vennoten) die één gemeenschappelijke naam voeren. Bij het aangaan van de vennootschap onder firma brengt iedere

vennoot iets in de onderneming, zoals geld, arbeid, een pand of goederen. De vennoten kunnen de afspraken over de onderneming vastleggen in een vennootschapscontract, maar dat is niet verplicht. Als er geen vennootschapscontract is, zijn de wettelijke regels over de vennootschap onder firma van toepassing. De vennootschap onder firma heeft een afgescheiden vermogen waar de schuldeisers zich eerst op moeten verhalen. Als de vennootschap onder firma over onvoldoende afgescheiden vermogen beschikt, dan zijn de vennoten ieder hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden. Dat is meteen ook het risico voor de vennoten van deze rechtsvorm. Heeft de vennootschap onder firma onvoldoende vermogen, dan kan een schuldeiser van de vennootschap onder firma op iedere vennoot individueel verhaal nemen.

Maatschap

De rechtsvorm maatschap lijkt op de rechtsvorm vennootschap onder firma. Ook bij een maatschap geldt dat sprake is van een samenwerking tussen ten minste twee (rechts)personen. De maatschap wordt vaak toegepast wanneer beroepsmatig activiteiten worden uitgevoerd, zoals een fysiotherapiepraktijk, een advocatenkantoor of een tandartsenpraktijk. Waar bij de vennootschap onder firma de vennoten ieder hoofdelijk verbonden zijn tot de schulden, geldt bij een maatschap dat iedere vennoot aansprakelijk is voor de schulden die hij is aangegaan. Voor verplichtingen die de vennoten gezamenlijk zijn aangegaan, geldt dat de vennoten aansprakelijk zijn voor gelijke delen. Stel dat een maatschap van drie personen (de maten) een printer leaset. Wanneer de maatschap haar betalingsverplichtingen ten opzichte van de leasemaatschappij niet nakomt en de maatschap over onvoldoende financiële middelen beschikt om de openstaande leasetermijnen te voldoen, dan kan de leasemaatschappij iedere vennoot voor een derde van de schuld aanspreken. Ook kan de leasemaatschappij de drie personen uit de maatschap individueel aanspreken tot afgifte van de printer.

Commanditaire vennootschap (CV)

De commanditaire vennootschap is een bijzondere vorm van de vennootschap onder firma. Waar bij de vennootschap onder firma alle vennoten gelijk zijn, geldt bij de commanditaire vennootschap dat onderscheid wordt gemaakt tussen een beherend vennoot en een stille vennoot. De stille vennoot is alleen financieel betrokken en de beherend vennoot heeft de dagelijkse leiding. In beginsel is alleen de beherend vennoot aansprakelijk voor schulden van de vennootschap als het afgescheiden vermogen van de vennootschap ontoereikend is. De stille vennoot is slechts aansprakelijk voor het deel dat hij heeft ingebracht. Dit is anders als blijkt dat de stille vennoot zich met het beleid van de onderneming heeft bemoeid en zogenaamde beheersdaden heeft verricht. Als dat het geval is, dan is ook hij hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de onderneming.

Besloten vennootschap (BV)

De besloten vennootschap is een veelvoorkomende rechtsvorm. Waar bij alle eerdergenoemde rechtsvormen geldt dat de eigenaren in privé aansprakelijk zijn voor zakelijke schulden, geldt bij de besloten vennootschap dat dit alleen in zeer uitzonderlijke situaties het geval is. Een besloten vennootschap heeft namelijk rechtspersoonlijkheid en heeft daarom eigen rechten en plichten. Een rechtspersoon kan daardoor overeenkomsten aangaan en eigenaar zijn van goederen, zoals machines en een bedrijfspand.

Bij een besloten vennootschap is de dagelijkse leiding in handen van een bestuur, dat kan bestaan uit een of meer (rechts)personen. Het kapitaal van de besloten vennootschap is verdeeld in aandelen die worden gehouden door een of meer aandeelhouders. Voor het verkrijgen van aandelen hebben de aandeelhouders kapitaal aan de vennootschap beschikbaar gesteld. De aandeelhouders komen bijeen in de algemene vergadering van aandeelhouders. De algemene vergadering van aandeelhouders heeft verschillende bevoegdheden waarmee de koers van de onderneming bepaald kan worden, zoals het uitgeven van aandelen, het vaststellen van de jaarrekening en

het ontslaan van het bestuur van de vennootschap. In hoofdstuk 3 van dit boek is hierover meer te lezen.

De besloten vennootschap kenmerkt zich verder door het besloten karakter. Dit betekent dat een aandeelhouder niet eenvoudig zijn aandelen kan verkopen aan een willekeurige derde. De aandelen zijn op naam geregistreerd en kunnen pas na tussenkomst van een notaris worden overgedragen. Ook kunnen er afspraken worden gemaakt over de verplichte goedkeuring van de overige aandeelhouders voor de overdracht van aandelen aan een derde of kunnen aandelen alleen worden overgedragen aan een derde nadat deze aandelen eerst zijn aangeboden aan de andere (bestaande) aandeelhouders. Een besloten vennootschap is tegenwoordig met de kapitaal-inbreng van € 0,01 een aantrekkelijke rechtsvorm voor ondernemers.

Naamloze vennootschap (NV)

De naamloze vennootschap heeft veel overeenkomsten met de besloten vennootschap, maar komt als rechtsvorm minder voor. Voor het oprichten van een naamloze vennootschap is een kapitaal-inbreng door de aandeelhouder of aandeelhouders van ten minste € 45.000 vereist. Het grote verschil met de besloten vennootschap is dat de aandelen bij een naamloze vennootschap eenvoudiger zijn over te dragen. Daarnaast is het mogelijk om de aandelen in een naamloze vennootschap te verhandelen op de beurs, mits aan aanvullende wettelijke vereisten is voldaan.

Stichting

De rechtsvorm stichting wordt veelal toegepast voor het dienen van een maatschappelijk doel. Als een stichting winst maakt, zal de winst moeten worden gebruikt voor het realiseren van het gestelde doel. De stichting heeft in de meeste gevallen enkel een bestuur, dat bestaat uit een of meer (rechts)personen. Om toezicht op het bestuur te waarborgen wordt soms een raad van toezicht aangesteld. Een stichting kent dus geen aandeelhouders of leden.